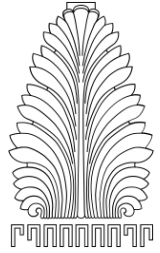

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA
Hämeentie 19
00500 Helsinki

Suomen Arkkitehtiliiton asiantuntijalausunto ympäristöministeriön lausuntopyyntöön: Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet, rakentaminen

Hiilijalanjäljen vähentämistavoitteet

Uudisrakentamisen hankinnoille sekä korjausrakentamisen yhteydessä tehtäville hankinnoille ehdotettu hiilijalanjäljen vähentämistavoite on -40% v. 2035 mennessä (vrt. 2019). Infrarakentamisen hankinnoille ehdotettu hiilijalanjäljen vähentämistavoite on -30% v. 2035 mennessä (vrt. 2019). Molemmat tavoitteet perustuvat HILMA-datasta tehtyyn ENVIMAT-malliin pohjautuvaan kansallisen tason laskentaan.

Tavoitteet ovat mielestämme liian vaatimattomia. Jotta lämpeneminen voitaisiin rajoittaa 1,5 asteeseen hallitustenvälisen ilmastopaneeli IPCC:n suosituksen mukaan, hiilineutraaliuden saavuttaminen vuosisadan puoliväliin mennessä on keskeistä. Tämä tavoite on kirjattu myös Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Toistaiseksi mikään ihmisen luoma järjestelmä ei kykene sitomaan hiiltä ilmakehästä riittävässä mittakaavassa ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi. Sen vuoksi ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi on ensisijaisen tärkeää vähentää päästöjä.

EU on asettanut kunnianhimoiset kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteet, jotta se voi auttaa torjumaan ilmastomuutosta. EU haluaa olla ilmastoneutraali viimeistään vuonna 2050. Tämä tavoite sekä välitavoite, jonka mukaan hiilidioksidipäästöjä vähennetään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä, vahvistetaan eurooppalaisessa ilmastolaissa. Parlamentti äänesti 14. maaliskuuta 2023 vuoden 2030 kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteen nostamisesta 30 prosentista 40 prosenttiin vuoden 2005 tasoihin verrattuna. Suomelle tavoite on -50 %. Tätä tavoitetta tulisi seurata myös Julkisten hankintojen ekologisissa tavoitteissa.

Kiertotaloustavoitteet

Kiertotaloustavoitteet uudisrakentamisen hankinnoille sekä korjausrakentamisen yhteydessä tehtäville hankinnoille vuodelle 2035 koskevat muunneltavuus-vaatimusta, uudisrakentamisen minimikäyttökä, primaarimateriaalin maksimiosuutta, kierrätysastetavoitetta sekä purkumateriaalin hyödyntämisselvitystä ja uudelleenikäytettyjen materiaalien osuutta. Tavoitteissa on esitetty primaarimateriaalin maksimiosuudeksi 70% ja uudelleenikäytettyjen materiaalien osuudeksi vähintään 10% painoprosentteina. Infrarakentamisen hankinnoille vuodelle 2035 on primaarimateriaalin maksimiosuudeksi esitetty 90%.

Tavoitteet ovat mielestämme liian vaatimattomia, sillä materiaalien osuus rakentamisen ympäristövaikutuksista on yhä merkittävämmässä osassa suhteessa energiankulutukseen. Ympäristöministeriön mukaan maapallon luonnonvaroista noin 50 % käytetään rakennuksissa ja rakentamisessa, ja rakennussektori tuottaa globaalisti noin 35 % kasvihuonekaasupäästöistä ja 30 % jätteestä. Rakentamisen aiheuttama maankäyttö sekä raaka-aineiden kulutus vaikuttavat merkittävästi sekä luontoon että ilmastoon.

Esitämme, että uudisrakentamisen minimikäyttöikä tulisi olla 100 vuotta, jotta rakentaminen on sekä ekologisesti että kulttuurisesti kestävällä pohjalla. Laskennallinen 50 vuotta ympäristöluokitusten laskentatavassa tulisi korjata, koska se antaa väärienlaisen kuvan rakennuksen elinkaaritavoitteista. Pitkäikäiset, muuntojoustavat rakennukset luovat yhteistä kulttuuriperintöä ja vähentävät rakentamisesta syntyviä päästöjä.

Luontojalanjäljen vähentämistavoite

Uudisrakentamisen hankinnoille, korjausrakentamisen yhteydessä tehtäville hankinnoille sekä infrarakentamisen hankinnoille on ehdotettu luontojalanjäljen vähentämistavoitteeksi -15% v. 2035 mennessä (vrt. 2022), perustuen HILMA-datasta tehtyyn ENVIMAT- ja EXIOBASE-malleihin pohjautuvaan kansallisen tason laskentaan.

Tavoite on mielestämme liian vaatimaton. Luonnon monimuotoisuus on välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille, ja ympäristöministeriön mukaan Suomen luonnon monimuotoisuus heikkenee edelleen. Uhanalaisten lajien määrällä mitattuna heikkeneminen on jopa nopeutunut. Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian tavoitteena on pysäyttää monimuotoisuuden väheneminen ja kääntää kehitys elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä.

Rakennushankkeissa on mahdollista vähentää negatiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle sekä tuottaa positiivisia vaikutuksia. Luonnon monimuotoisuuden heikentämisen välttämisen ja vähentämisen lisäksi tulisi toteuttaa ennallistamis-, hoito- ja kompensointitoimenpiteitä. Näin tulisi pyrkiä siihen, että luontojalanjälki kaikissa rakennushankkeissa olisi nettoposiitiivinen.

Helsingissä 19.12.2024

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA,
Rakennussuunnittelun toimikunnan puolesta,

Kasmir Jolma
erityisasiantuntija

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA on suomalaisten arkkitehtien ammatillinen ja aatteellinen yhteisö, joka toimii arkkitehtuurin ja laadukkaan elinympäristön puolesta. Arkkitehtiliittoon kuuluu 3800 arkkitehtia ja arkkitehtiopiskelijaa. SAFA mm. julkaisee Arkkitehti-lehteä ja jakaa vuosittain palkintoja – näkyvimpänä niistä Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto sekä tarjoaa asiantuntijapalvelua arkkitehtuurikilpailujen järjestäjille. SAFA on Akavan jäsenjärjestö ja Euroopan arkkitehtineuvoston (ACE) jäsen.